

luis statu, & indemnitate expedire visum fuerit, super eorum bonis, domibus, agris, prædiis, possessionibus, & hæreditatibus annuo marcarum, florenorum, seu grossorum monetæ in partibus illis currentis, reditus seu census vendentes pro singulis ex marcis, florenis five grossis hujusmodi ab eis, qui illas, vel illos, sive reditus five census ipsos emerint, certum competens pretium, in numerata pecunia secundum temporis qualitatem, prout ipsi vendentes, & ementes, in contractibus super his inter se firmaverunt, & recipere soliti fuere, illa ex domibus, terris, agris, prædiis, possessionibus, & hæreditatibus prædictis, qui in hujusmodi contractibus expressi fuerunt, prædictorum solutione redituum, & censuum efficaciter obligantes, in illorum vendentium favorem: hoc adjecto, quod ipsi pro rata, qua hujusmodi per eos receptam dictis ementibus restituerent in toto, vel in parte pecuniam, a solutione redituum seu censuum hujusmodi restitutam pecuniam contingentium, liberi forent penitus, & immunes. Sed iisdem ementes, etiam si bona, domus, terræ, agri, possessiones, & hæreditates hujusmodi processu temporis ad omnimodæ destructionis five desolationis reducerentur opprobrium, pecuniam ipsam etiam agendo repetere non valerent. Apud aliquos tamen hæsitacionis versatur scrupulus, an hujusmodi contractus liciti sint censendi. Unde nonnulli illos usurarios fore præterdentes, occasionem querunt reditus, & census hujusmodi ab eis debitos non solvendi. Quare pro parte Episcopi, & Cleri prædictorum, asserentium, quod in talibus hic emptis censibus, & reditibus, fructus, reditus, & proventus plurium Ecclesiarum, monasteriorum, hospitalium, & Ecclesiasticorum beneficiorum, civitatis, & diocesis, ac partium prædictarum, necnon fere omnes quotidianæ distributiones, quæ in plerisque ex Ecclesiis ipsius divinis interessentibus ministrari solent, consistere noscuntur: nobis fuit humiliter supplicatum, ut super his Apostolica sedis declarationis oraculum impertiri, & adjicere paternam dilectione curarem. Nos igitur hujusmodi in hac parte supplicationibus inclinati, & factas ex commissione felicis recordationis Martini Papæ quinti, prædecessoris nostri, desuper examinationem, & ejusdem prædecessoris nostri declarationem attentius perstringentes, suisque vestigiis inhærentes, ad omne super his ambiguitatis tollendum dubium, præfatos contractus licitos, juriq; conformes, & vendentes eisdem ad ipsorum solutionem censuum, & redituum, juxta dictorum contractuum tenores (remoto contradictionis obstaculo) efficaciter teneri auctoritate Apostolica præsentium serie declaramus. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, Anno incarnationis Dominicæ, MCCCLV. pridie Nonas Maji, Pontificatus nostri Anno primo. Volentes itaque, quod prædictæ literæ debitum effectum, fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vos, vel duo, aut unus vestrum, per vos vel alium, seu alios, dictis Præposito, Decano, Capitulo, ac aliis beneficiatis, opportuna defensionis præsidio assistentes, dictasque literas (ubi & quando, ac quoties expedire videritis) auctoritate nostra solemniter publicantes, faciatis, & eadem auctoritate per venditores seu debitores redituum, & censuum hujusmodi dictis emptoriis, seu illis, quibus ipsorum redituum, & censuum solutio præstanda fuerit, de eisdem censibus, & reditibus juxta contractuum, & conventionum super his habitorum formam, & tenorem, plenam & debitam satisfactionem impendi, contradictores vero per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo: non obstante si aliquibus communiter,

vel divisim a sede Apost. indultum existat, quod interdicti, suspendi, vel excommunicari non possint, per literas Apostolicas non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto hujusmodi mentionem. Datum ut supra.

TITULUS VI.
DE SEPULTURIS.
CAP. I.

Corpora defunctorum exenterantes, & ea immaniter decoquentes, ut ossa a carnibus separata ferant sepelienda in terram suam, ipso facto sunt excommunicati.

Bonifacius VIII. (an. 1300. Romæ.)

Destandæ feritatis abusus, quem ex quodam more a horribili nonnulli fideles improvide prosequuntur, nos piæ intentionis ducti proposito, ne abusus prædicti sævitia ulterius corpora humana dilaceret, mentesque fidelium horrore commoveat, & perturbet auditum, digne decrevimus abolendum. Præfati namque fideles hujus suæ improbandæ utique consuetudinis vitio intententes, si quisquam ex eis genere nobilis, vel dignitatis titulo insignitus, præsertim extra suarum partium limites debitum b naturæ persolvat, in suis vel alienis remotis partibus sepultura electa, defuncti corpus ex quodam impiæ pietatis affectu truculenter exenterant, ac illud membratim, vel in frustra immaniter coincidentes, ea subsequenter aquis immerfa exponunt ignibus decoquenda. Et tandem ab ossibus tegumento carnis excusso, eadem ad partes prædictas mittunt seu deferunt tumulanda. Quod non solum divinæ Majestatis conspectui abominabile plurimum redditur, sed etiam humanæ considerationis obturibus occurrit vehementius abhorrendum. Volentes igitur (prout officii nostri debitum exigit) illud in hac parte remedium adhibere, per quod tantæ abominationis, tantæque immanitatis, & impietatis abusus penitus deleatur, nec extendatur ad alios: Apost. auctoritate statuimus, & ordinamus, ut cum quis cujuscunque status aut generis seu dignitatis extiterit, civitatibus, terris, seu locis, in quibus Catholicæ fidei cultus viget, diem de cætero claudet extremum, circa corpora defunctorum hujusmodi abusus, vel similis nullatenus observetur, nec fidelium manus tanta immanitate foedentur. Sed ut defunctorum corpora sic impie ac crudeliter non tractentur, deferantur ad loca, in quibus viventes elegerint sepeliri, aut in civitate, castro vel loco, ubi decesserint, vel loco vicino, Ecclesiastica sepultura tradantur ad tempus, ita quod demum incineratis corporibus, aut alias ad loca, ubi sepulturam elegerint, deportentur, & sepeliantur in eis. Nos enim si prædicti defuncti executor, vel executores, aut familiares ejus, seu quivis alii cujuscunque ordinis, conditionis, status, aut gradus fuerint, etiam si pontificali dignitate præfulgeant, aliquid contra hujusmodi nostri statuti, & ordinationis tenorem præsumpserint attentare, defunctorum corpora sic inhumaniter, & crudeliter pertractando, vel faciando pertractari, excommunicationis sententiam (quam exnunc in ipsos proferimus) ipso facto se noverint incursum: a qua non nisi per Apostolicam sedem (præterquam in mortis articulo) possint absolutionis beneficium obtinere. Et nihilominus ille, cujus corpus sic inhumane tractatum fuerit, Ecclesiastica careat sepultura. Nulli ergo, &c. Datum Lateran. XII. Cal. Martii, Pont. nost. Anno 6.

CAP. II.

Super prædicationibus, confessionibus, & sepulturis providet hoc cap. ut tollat contentiones, qua olim erant inter curatos una

a Al. modo. b Mori, est naturæ debitum solvere. c Vnde Com. Trid. sess. 14. c. 7. de casuum reservat.

una parte, & Jacobitas, & Chordigeros ex altera. Hoc cap. licet fuisset sublatum per extravagantem, inter cunctas, que est infra de privit. est tamen hodie innovatum per Clem. Dudum. de Sepult.

Bonifacius VIII.

Super cathedram præminentia pastoralis divina disponente clementia constituti, etiam multis & arduis, quæ in amplam Romanæ curiæ alveum undique confluunt quasi torrentis, prægravemur negotiis, curis excitentur innumeris, cogitationibus plurimis distrahamur: circa id tamen ferventibus votis intendimus, vacamus instantius, ac operosa studium sollicitudinis impertimur, ut ad divini nominis gloriam, exaltationem catholicæ fidei, & profectum fidelium animarum (præcis radicibus dissidiorum vepibus, & litigiorum anfractibus omnino subductis) inter Ecclesiarum antistites, ad curam & regimen gregis Domini deputatos, cæterasque personas, quas ordo clericalis includit, pacis tranquillitas vigeat, fervor charitatis exaltet, invalescat concordia unitas, animorum identitas perseveret. Scimus enim & ex evidenti facti colligimus, quod non nisi in pacis tempore bene colitur pacis auctor: nec ignoramus, quod dissensiones & scandala prævis actibus ardent præparant, rancores & odia fuscitant, & illicitis modibus ausum præbent. Ab olim squidem inter Prælatos & Rectores, seu Sacerdotes, ac Clericos parochialium Ecclesiarum per diversas mundi provincias constitutos ex una parte, & Prædicatorem & Minorum ordinum fratres ex altera (pacis amulo fatore zizanias procurante) gravis & periculosa discordia extitit suscitata super prædicationibus fidelium populis faciendis, eorum confessionibus audiendis, poenitentis injungendis eisdem, & tumulandis defunctorum corporibus, qui apud fratrum ipsorum Ecclesias five loca noscuntur eligere sepulturam. Nos autem (pii patris more laudabili) moleste ferentes incommoda filiorum, reducentes ad exactæ considerationis examen, ac intra pectoris claustra solite revolventes, quam sit plena periculis, quam onusta dispendiis, quamque in divinæ majestatis conspectu reddatur exosa discordia prædicta: & propterea intendentes paternæ sollicitudinis studio illam proflus evellere, ac omnimode submovere, nullis unquam futuris temporibus favente Domino suscitandam: grandi quoque desiderio cupientes, ut hujusmodi negotium, quod potissime insidet cordi nostro, finem salubrem & celerem per Apostolicæ solertiæ studium consequatur: diligenti cum fratribus nostris deliberatione præhabita super eo, ad honorem Dei, & exaltationem catholicæ fidei, quietum statum partium prædictarum, ac salutis animarum fidelium incrementum, de ipsorum fratrum consilio, auctoritate Apostolica statuimus & ordinamus, ut dictorum ordinum fratres in Ecclesiis & locis eorum, ac in plateis communibus libere valeant Clero, & populo prædicare ac proponere verbum Dei, hora illa duntaxat excepta, in qua locorum Prælati prædicare voluerint, vel coram se facere solemniter prædicari, in qua prædicare cessabunt, præterquam si aliud de Prælatorum ipsorum voluntate processerit, ac licentia speciali. In studiis autem generalibus, ubi sermones ad clerum ex more fieri solent, diebus illis, quibus prædicari solemniter consuevit, ad funera etiam mortuorum, & in festis specialibus five peculiaribus eorumdem fratrum, possint iidem fratres, & liceat eis libere prædicare: nisi forte illa hora, qua solet ad Clerum in prædictis locis Dei verbum proponi, Episcopus, vel Prælati superior Clerum ad se generaliter convocaret, aut ex aliqua ratione, vel causa urgente Clerum ipsum duceret congregandum. In Ecclesiis autem parochialibus fratres illi nullatenus audeant, vel debeant prædicare, vel proponere verbum Dei, nisi fratres prædicti a parochialibus Sacerdotibus invitati fuerint, vel vocari: & de ipsorum bene-

placito, & assensu, seu petita licentia fuerit, & obtenta, nisi Episcopus vel Prælati superior per eisdem fratres prædicari mandaret. Statuimus etiam, & ordinamus auctoritate prædicta, ut in singulis civitatibus, & diocesis, in quibus loca fratrum ipsorum consistere dignoscuntur, vel in civitatibus & diocesis locis ipsis vicinis, in quibus loca hujusmodi non habentur, Magistri, Priores, provinciales prædicatorem, aut eorum Vicarii, & generales, & Provinciales Ministri, & Custodes minorum ordinum prædictorum ad præsentiam Prælatorum eorumdem locorum se conferant, per se, vel per fratres, quos ad hoc idoneos fore putaverint, humiliter petunt, ut fratres, qui ad hoc electi fuerint, in eorum civitatibus, & diocesis confessiones subditorum suorum confiteri sibi volentium audire libere valeant, & hujusmodi consentibus (prout secundum Deum expedire cognoverint) poenitentias imponere salutare, atque eisdem absolutionis beneficium impendere de licentia, gratia, & beneplacito eorumdem. Ac deinde præfati Magistri, & Priores, Provinciales, & Ministri ordinum prædictorum, eligere studeant personas sufficientes, idoneas, vita probatas, discretas, modestas, atque peritas, ad tam salubre ministerium, & officium exequendum: quas sic ab ipsis electas representent, vel faciant præsentari Prælati, ut de eorum licentia, gratia, & beneplacito in civitatibus, & diocesis eorumdem hujusmodi personæ sic electæ confessiones confiteri sibi volentium audiant, imponant poenitentias salutare, & beneficium absolutionis impendant, prout superius est expressum: extra civitates, & diocesis, in quibus fuerint deputatæ, per quas eas volumus, & non per provincias deputari, confessiones nullatenus audiant. Numerus autem personarum assumendarum ad hujusmodi officium exequendum esse debet, prout universitas Cleri, & populi, ac multitudo vel paucitas exigit eorumdem. Et si iidem Prælati petitam licentiam confessionum hujusmodi audiendarum concesserint, illam præfati Magistri, Ministri, & alii cum gratiarum recipiant actione, dictaque personæ sic electæ commissum sibi officium exequantur. Quod si forte jam dicti Prælati quinquam ex dictis fratribus præsentatis eisdem ad hujusmodi officium nollent habere, vel non ducerent admittendum, eo amoto vel subtracto, loco ipsius similiter eisdem præsentandus Prælati possit, & debeat alius surrogari. Si vero iidem Prælati fratres ad confessiones [ut præmittitur] audiendas electis hujusmodi exhibere licentiam recusarent, nos exnunc ipsis, ut confessiones sibi confiteri volentium libere liciteque audire valeant, & eisdem poenitentias imponere salutare, atque eisdem beneficium absolutionis impertiri, gratiose concedimus, de plenitudine Apostolicæ potestatis. Per hujusmodi autem concessionem nequaquam intendimus personis, seu fratribus ipsis, ad id taliter deputatis, potestatem in hoc impendere amplioem, quam in eo curatis, vel parochialibus Sacerdotibus est a jure concessa, nisi forsitan eis Ecclesiarum Prælati ubertorem in hac parte gratiam specialiter ducerent faciendam. Hujusmodi quoque statuto, & ordinationibus nostris adjicimus, ut fratres dictorum ordinum in Ecclesiis, vel locis suis, ubilibet constitutis, liberam [ut sequitur] habeant sepulturam: videlicet, quod omnes ad eam recipere valeant, qui sepeliri elegerint in locis, & Ecclesiis memoratis. Verum ne parochiales Ecclesiæ, & ipsarum curati, sive Rectores, qui ministrare habent Ecclesiastica sacramenta, quibus noscitur de jure competere, prædicare, seu proponere verbum Dei, confessiones audire fidelium, debitis & necessariis beneficiis defraudentur, cum operariis mercedis exhibitio debeat: auctoritate Apostolica constituimus, & ordinamus eadem, ut dictorum ordinum fratres de obventionibus omnibus tam funeralibus, quam

quam quibuscunque, & quomocunque relictis, distincte vel indistincte, ad quoscunque certos, vel determinatos usus, de quibus etiam quarta sive canonica portio dari, sive exigi non consuevit, vel non debet de jure, necnon de datis vel qualitercunque donatis in morte, seu mortis articulo in infirmitate donantis, vel dantis, de qua decesserit, quomocunque directe vel indirecte, fratribus ipsis, vel aliis pro eisdem, quartam partem (quam auctoritate Apostolica taxamus, & etiam limitamus) parochialibus Sacerdotibus, & Ecclesiarum Rectoribus seu curatis largiri integre teneantur, facturi & curaturi, quod nec alii, nec alii, a quibus quarta hujusmodi minime deberetur, ad ipsorum fratrum utilitatem, vel commodum hujusmodi fiant relictis, aut in eos taliter data vel donata procedant, seu quod in morte, vel ab infirmis hujusmodi dandum, vel donandum fratribus ipsis existeret, in eorundem dantium vel donantium sanitate, sibi dari vel donari procurent: in quibus per ipsos vitandis eorum intendimus conscientias onerare, ut si (quod absit) per fratres ipsos dolo vel fraude quicquam in hac parte agi fortasse contigerit (præter id quod eos propterea dictis Sacerdotibus, Rectoribus, & curatis teneri volumus) etiam distincta ratio in extremi iudicii examine requiratur ab eis. Ultra portionem autem hujusmodi nihil valeant parochiales Rectores, curati & Prælati exigere supradicti, neque illis dicti fratres amplius impendere sint adstricti, neque ad id a quoquam possint aequaliter coerceri. Nos etenim (ut in cunctis æqualiter, & pacifice favente Domino procedatur) universa privilegia, gratias, indulgentias, verbo seu scripto sub quacunque forma, vel expressione, seu conceptione verborum, a nobis, vel prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus, cuicunque ordinum prædictorum concessa, necnon consuetudines, conventiones, statuta & pacta, in quantum sunt præmissis, vel alicui præmissorum contraria, ea penitus revocamus, vacuamus, cassamus, & irritamus, quinimo cassa, vel vacua, & irrita nuntiamus, & decernimus nullius prorsus existere firmitatis. Cæterum universos Ecclesiarum Prælatos, cujuscunque præminentie, status, vel dignitatis existant, ac Sacerdotes parochiales, & curatos, sive Rectores prædictos præsentium tenore rogamus, & hortamur attente, nihilominusque eis distincte præcipiendo mandamus, quatenus pro divina & Apostolicæ sedis reverentia prædictos ordines & Professores eorum habentes affectu benevolo commendatos, fratribus ipsis non se difficiles, graves, duros, aut asperos, sed potius favorabiles, propitios, ac benignos, piaque munificentia liberales se studeant exhibere: sic eos in prædicationis officio, & propositionibus verbi Dei, ac in omnibus aliis supradictis, tanquam cooperatores eorum idoneos, & laborum suorum participes prompta benignitate recipiant, ac affectuose admittere non omittant: ut proinde illis æternæ beatitudinis præmium augeatur, & animarum salutis incrementa felicia procurentur. Nec ipsos lateat, quod si secus ab eis agi fortasse contigerit in hac parte, Apostolicæ sedis benignitas, quæ ordines & professores eisdem ubere favore prosequitur, & gerit in visceribus charitatis, contra eos non immerito turbaretur, nec eadem æquanimiter pati possit, quin super hoc provisionis opportunitate remedium adhiberet, ipsosque nihilominus celestis indignatio Principis digna pro meritis rependens, cujus obsequia fratrum ipsorum sedulitas curiosa prosequitur, minime præteriret. Nulli ergo omnino, &c.

TITULUS VII.
DE DECIMIS.
CAP. UN.

Cum Bonifacius decimam certis ex causis hic in principio ex-

pressis, ab Ecclesiis & Ecclesiasticis personis exigi statueret, multa dubia circa illam suborta sunt, quæ hic clare & prolixè manifestantur, vidè textum cum gl. in Clem. 2. eod. tit. ubi hæc extravagans in multis declaratur.

Bonifacius VIII. collectori decimæ. [an. 1300. in Latio.]
Declarationes, quas in negotio decimæ per nos nuper impostæ pro prosecutione guerræ ac negotii regni Siciliae contra hostes, de Ecclesiis & personis Ecclesiasticis per totam Italiam, & cætera loca constitutis, volumus observari (cujus quidem decimæ in illis partibus te superintendentem seu collectorem duximus deputandum) tales sunt: de redditibus & proventibus leprosiarum, domorum Dei, & hospitalium pauperum, qui in usus leprosiarum, infirmorum, & pauperum convertuntur, decima non solvetur. Moniales etiam aliæque regulares personæ, quarum redditus, & proventus Ecclesiastici adeo sunt tenues & exiles, quod de illis sustentari non possunt, sed pro habendo vitæ suæ sustentationem necesse habent publice mendicare, & elemosynas publice petere, dictam decimam non persolvent. Seculares quoque Clerici, quorum Ecclesiastici redditus, & proventus annui summam septem florenorum auri non excedunt, eandem decimam non præstabunt. Si vero una persona plura habeat beneficia, quorum nullum per se acceptum dictam summam septem florenorum auri annuatim attingat, simul tamen collecta in minimis proventibus summam memoratam excedant, quotquot, vel quantumcunque modica fuerint, de omnibus & singulis decima persolvetur, sed non solvetur de pitantiis Monachorum. Similiter de his, quæ a Christianidelibus relinquuntur Ecclesiis, ut ex eis perpetui emanent redditus. Item de xenii Prælati, & aliis personis Ecclesiasticis liberaliter factis, decima non solvetur. Solventium decimam electioni seu arbitrio committitur, utrum ipsam velint solvere per totum tempus, quod durabit decima, pro rata proventuum, quos singulis annis dicti temporis ipsos percipere contigerit, an per ipsum tempus pro rata communis æstimationis proventuum eorundem. Sed una via electa non licebit alicui variare ad aliam revertendo. Et fiat, & redigatur per collectores in scriptis electio hujusmodi expressè in prima solutione decimæ supradictæ: alioquin juxta æstimationem communem per totum tempus solvere tenebuntur. Declaramus autem, quod hi, qui elegerint solvere decimam pro rata eorum, quæ perciperint annuatim, vendant proventus beneficiorum suorum, quæ personalem residentiam non requirunt, & solvant decimam pro solo pretio, quod receperint de eisdem: dum tamen contra hoc in fraudem decimæ nihil omnino agatur. Sed Ecclesiastica persona, quæ in Ecclesia sua, vel beneficio (quod residentiam personalem requirit) non residet, sed facit in eodem per Firmarium, vel Vicarium deferviri, deputando ipsi Vicario, vel Firmario certam suorum proventuum portionem: non de vicariatus, seu Firmarii portione, sed de universis ipsis Ecclesiæ, vel beneficii proventibus decimam exhibebit. Declaramus etiam, quod de sylvis seu nemoribus, quæ non consueverunt vendi, nil solvetur, nisi forte aliquid de illis venditum fuerit durante decima: & tunc æstimabitur, quantum valere debent annui redditus partis venditæ secundum assisiam, quæ consuevit fieri de nemoribus in partibus illis, in quibus nemus situatum fuerit, & de sola æstimatione decima persolvetur, & non de eo, quod perciperetur de dictis sylvis seu nemoribus, quæ vendi non consueverunt, nisi forte vendantur durante decima: quæ tunc solvetur ex venditione pascuagii seu herbagii, aut alterius consimilis proventus eorundem nemorum, & sylvarum. Et si non vendantur hujusmodi pascuagia, & similia, non solvetur decima de

de his: ita tamen, quod in fraudem decimæ nihil contra hoc attentetur. Idemque de pascuis, herbagiis, & consimilibus obventionibus sylvarum volumus observari. De stagnis, & piscariis decima sic solvetur, videlicet quod fiet relatio de numero annorum, quibus ante venditionem ultimam vendita non fuerunt, ad quantitatem pretii ex ipsa venditione ultima recepti: ut pretio diviso in partes secundum annorum terminum, durante decima, solvatur decima ipsa de tot partibus pretii ex ipsa venditione recepti, quot fuerunt anni prædicti: ut si forte sunt quinque anni elapsi, ex quo fuerat stagnum venditum, & tunc vendatur pro centum florenis, fiant de pretio quinque partes, & pro tribus annis, quibus durabit decima, solvetur ipsa decima de tribus partibus pretii, tantum videlicet LX. florenorum, & multiplicabuntur, & minuentur partes pretii, prout plures, & pauciores fuerint dicti anni. De piscariis autem fluminum, & lacuum, & venationibus si vendantur, & sylvis caduis, idem quod de stagnis fiet. De piscibus stagnorum, vel belluis garenarum, quos pro usu vel esu suo consumi, vel sine fraude donari contigerit, decima non solvetur. Et quia nonnulli obtinent a monasteriis, & Ecclesiis prioratus, grangias, domos, redditus, pensiones & census, in solvenda de his decima credimus distinguendum: videlicet, an talia in beneficium habeantur, an ex contractu, an ex mera gratia. Si talia in beneficium habeantur, sive hoc sit concessum per sedem Apostolicam, sive per ipsorum monasteriorum, vel Ecclesiarum personas, de illorum proventibus solvetur decima. Cum autem obtineantur talia ex contractu, puta pensionem, vel firmam annuam, in qua non est facta gratia obtinenti, sed in hoc uterque contrahentium studuit conditionem suam facere meliorem: percipros pensionis, vel firmæ de ipsa pensione vel firma decimam exhibebunt. Si autem quis ante vel post concessionem hujus decimæ ad vitam propriam emit proventus Prioratus, vel aliorum prædictorum pro aliqua pecunia, ita quod in hoc ei scienter gratia non est facta, considerabitur quantum æstimatione communi valeant annui proventus, prioratus, grangia, domus terrarum seu reddituum hujusmodi: & secundum hoc ab illis, quorum est horum proprietas, qui inde pretium ipso futuro tempore receperint, per tres annos decima exhibebitur. Si autem in his gratia facta sit obtinentibus, quia scienter pro minori pretio, quam valeant, sunt talia vendita, vel locata, ipsi obtinentes, & non monasterium vel Ecclesia de illo, in quo gratia facta est ipsis, & de reliquo illi, quorum est proprietas, decimam exhibebunt. Si autem personis aliquibus pro justa mercede, seu remuneratione laboris, vel obsequii præstiti, vel præstandi talia sunt concessa, ii, quorum est illorum proprietas in decimatione proventuum suorum, etiam horum proventus merito numerabunt, & de illis [sicut de aliis, quos pro certis suis utilitatibus expendunt] decimam exhibebunt. Quod si hæc per illos, qui ea obtinebant, in alios sunt translata (quia res transit cum onere suo) etiam circa illos, quæ prædictimus, servabuntur. Nec deducuntur expensæ, quæ pro Monachis [qui in talibus prioratibus, grangiis, seu domibus, in beneficium seu ex mera gratia concessis, ex pacto teneri debent] fieri dignoscuntur. Expensæ autem illorum Monachorum vel personarum, quæ texeri debent ex pacto in Prioratibus, grangiis seu domibus ad justam firmam seu pensionem concessis, sive determinate, sive non, æstimabuntur æstimatione communi, & talem æstimationem monasterium, vel Ecclesia, cujus illorum est proprietas, cum suis proventibus decimabit. Prælati de procuracionibus, quas in victualibus percipiunt, decimam non persolvent: sed qui eis præstant hujusmodi victualia, in decimatione suorum proventuum, & reddituum numerabunt, & solvent decimam de eisdem. De illis autem procuracionibus, quas

Prælati in pecunia numerata rite percipiunt ab antiquo & quas perciperent, etiam si non visitarent, decimam præstare tenentur. Prælati autem, qui procuracionem (quam sine visitatione potuit de jure percipere in pecunia numerata) remittit: quia remittit quod sibi debetur, & de quo solvisset decimam, si recepisset illud, tenetur ex tali procuracione decimam exhibere. Si vero procuracionem, quam tantum in victualibus licet percipi, fortasse remittit, persona Ecclesiastica, cui remissio facta est, hujusmodi victualia cum aliis proventibus suis, cum solvet decimam æstimabit: cum etiam si non esset remissa, hoc facere teneretur. In solvendo decimam supradictam solæ expensæ necessariæ, quæ fiunt in re, ex qua fructus percipiuntur arando, colendo, & colligendo fructus, sine quibus non possunt inde fructus percipi, deducuntur. Expensæ autem, quæ fiunt in castrorum custodiendis, cum fiunt extra rem, vel etiam in ædificiis construendis vel conservandis, nullatenus deducuntur: sicut nec illæ, quæ in villis tuendis fierent in guerris, seu etiam cavalcatis. De iis quoque, quæ consistunt in jurisdictione, mero imperio, regalibus atque similibus, solvetur decima deductis salariis moderatis, quæ ante concessionem decimæ consueverunt solvi Judicibus, & Officialibus, similibusque personis, sine quibus jurisdictio, & cætera similia nequeant expediri: ita tamen, quod in fraudem decimæ nihil contra hoc penitus attentetur. Sed expensæ Officialium, Judicum & consimilium personarum, factæ in vestibus sive victualibus, minime deducuntur, sicut nec aliæ expensæ similes factæ circa familiam Prælatorum. Ratione autem æris alieni, quo persona solvens decimam obligata consistit, nihil de decima minuetur, etiam si certe res Ecclesiasticæ propter hoc a quoquam fuerint obligatæ. Item de furnis, & de molendinis decima præstabitur. Solvetur autem de oblationibus, sive fiant pro benedictione nubentium, sive pro exequiis mortuorum, necnon de proventibus singulorum Prælatorum, & de emendis, quæ ab excommunicatis recipiuntur. De Legatis quoque sibi, & aliis personis Ecclesiasticis non personarum, sed Ecclesiarum, vel officiorum ratione relictis, decima persolvetur. Pro decima supradicta non exhibebitur pecunia, nisi illa communiter curreret de mandato Domini terræ, & quæ est moneta in locis, in quibus consistent fructus & redditus, unde decima persolvetur, nec aliqui pecuniam cambire cogentur eandem. Sed si ex probabilibus seu verisimilibus præsumptionibus apparuerit, quisquam pensatis ejus proventibus minus debito notabiliter de decima persolvisse, ita quod super hoc merito suspectus debeat reputari: ex officio nostro per viros idoneos deputandos a nobis faciemus inquiri ab illis, qui super hoc scire valeant veritatem, videlicet de consilio diocesani Episcopi, vel alicujus deputandi ab ipso, si sit ejus subditus, & non aliter, si Episcopus ipse vel deputatus ab eo commode possit haberi: & tunc demum & non prius, ille, cujus proventus fuerint taliter æstimati, pro eo quod minus solverit, etiam nominatim excommunicabitur, si ejus contumacia exegerit, & visum fuerit expedire. Episcopi autem & Abbates cæteræque personæ Ecclesiasticæ, honorabiles non suspectæ, propriæ conscientie relinquuntur: ita quod sufficiat quoad tales excommunicationis sententia, quæ in nullo modo solventes, vel scienter adhibentes fraudem, vel malitiam circa ipsius decimæ solutionem generaliter proferetur. Super his autem fiet compulsio per censuram Ecclesiasticam, prout nobis & illi, cui hoc committendum duxerimus, visum fuerit expedire. Proferatur autem (si expediens visum fuerit) excommunicatio generaliter, vel specialiter in eos, qui contra solutionem decimæ, vel suorum æstimationem proventuum, cum fuerit faciendæ, fraudem vel malitiam scienter duxerint adhibendam.

§. 1. Fiet autem solutio decimæ non ex ipsis rebus, quæ percipiuntur de proventibus, sed in pecunia numerata.

§. 2. Solvetur autem decima illis, quos ad hæc contigerit deputari.

Rector parochialis, qui urgente necessitate Ecclesiæ, puta, quia ipse residens personaliter in eadem per se non sufficeret ipsi curæ propter multitudinem parochianorum, vel divisionem parochiæ suæ, sed necesse habet unum, vel duos, vel plures Capellanos conducere, & eis propter victum salarium constituere, salarium huiusmodi poterit in decimæ solutione deducere: sed ratione victus Capellanorum ipsorum aliquid non deducet.

§. 3. Quod si in diversis civitatibus, & diocesis diversis beneficia obtineantur, de unoquoque beneficio in civitate, vel diocesi, in qua illud fuerit, decima persolvitur.

§. 4. De elemosynis vero, seu oblationibus datis ad opus fabricæ, maxime de his oblationibus, quæ in civitatibus, & aliquibus castris, & locis dictarum provinciarum in certis festivitibus, in candelis, & aliis consueverunt dari, & offerri ad opus fabricæ deputatis, decima non solvetur.

§. 5. Similiter nec de illis oblationibus, quæ colliguntur interdum per Laicos, qui consortiales dicuntur: interdum per Clericos, quæ ad opus consortii redacuntur, & quæ offeruntur, ut luminaria in Ecclesia, cruces, & calices fiant, & reparantur, & etiam ex illis pauperibus subveniantur, & sepeliantur corpora pauperum defunctorum. Prælati autem, & Clerici exules, cujuscunque conditionis, aut dignitatis existant, de suis proventibus Ecclesiasticis decimam persolvent. Illæ quoque expensæ, quæ fiunt pro fossatis, & alias pro terris ædificandis, ut uberiores fructus producant, & illæ, quæ fiunt in conservandis, & reparandis ædificiis molendinorum, domorum, seu apothecarum, & similibus, & ex quibus fructus, & pensiones recipiuntur, & nisi reparantur, fructus ex eis percipi non valent: de decima huiusmodi minime deducuntur. Nec etiam illæ, quæ fiunt pro custodia castrorum, quamvis fiant majores solito.

§. 6. Insuper de oblationibus minutissimis, quas percipiunt Ecclesiasticæ personæ ratione Ecclesiarum suarum, pro sepulturis, & dandis poenitentis, decima persolvitur. Et quia non occurrit nobis, quin quotidianæ distributiones proventus Ecclesiastici sint, de distributionibus, quæ dantur in horis canonicis præsentibus, debere solvi decimam declaramus.

§. 7. Illi quoque, qui deputati fuerint ad collectionem decimæ, cum eis, qui debent solvere decimam, de aliqua certa summa solvenda pro decima, nequeunt convenire.

§. 8. De fructibus arborum, & horticorum solvetur decima.

§. 9. De his autem, quæ consumuntur usu, vel esu animalium, si sint Ecclesiarum, solvetur decima, deductis expensis necessariis, quæ fiunt pro custodia: si vero sunt personarum, decima non solvetur.

§. 10. Tu ergo in his solum Deum, & justitiam pro præmissis præ oculis habens ex prædictis declarationibus in decidendis huiusmodi dubitationibus, quæ pro parte leviter decidi poterunt, confirmationem accipias: super majoribus vero decisionem Apostolici oraculi expectes.

§. 11. Volumus quoque & præsentium tibi auctoritate mandamus, ut in unamquamque personam Ecclesiasticam deputatarum tibi partium, cujuscunque ordinis, conditionis, vel dignitatis existat, quæ decimam ipsam nullo modo, vel non integre scienter, aut non secundum verum valorem fructuum suorum perceptorum, sive non in terminis constitutis exhibuerit, seu in illorum exhibitione malitiam commiserit sine fraudem: excommunicationis sententiam auctoritate nostra promulges: & etiam in singulis, qui scienter impedimentum præstiterint, directe vel indirecte, publice vel occulte quo minus decimæ prædictæ solvantur. Et omnes & singulos, qui hu-

iusmodi sententias latas incurrerint: per te & alios, singulis diebus Dominicis & festivis, pulsatis campanis, & candelis accensis, usque ad satisfactionem condignam excommunicatos publice nunties, & facias ab omnibus publice evitari: aggravaturus alias manus tuas contra ipsos prout proterviam & contumaciam exigere videris eorumdem: quod si satisfacere decreverint, post plenam & integram satisfactionem ab huiusmodi excommunicationibus juxta Ecclesiæ formam absolvas eosdem, & dispenses cum eis super irregularitate, si taliter ligati non abstinerint a divinis: proviso hæcenus, quod contra decimam huiusmodi non solventes nullatenus sine speciali mandato Apostolicæ sedis invocetur brachium seculari. Quodque ad vasa sacra, paramenta, calices, & cruces, & libros, aliisque bona mobilia ad cultum deputata divinum, vel ad privilegia Ecclesiarum, & monasteriorum, aliorumque locorum Ecclesiasticorum, ipsius occasione decimæ manus nullatenus extendatur. Data Anagninæ Cal. Octobr. Pont. nost. Anno 7.

TITULUS VIII.
DE REGULARIBUS, ET TRANSEUNTIBUS
AD RELIGIONEM.
CAP. I.

Religiosi mendicantes sub excommunicationis poena prohibentur convolare ad religionem non mendicantium, quocunque quaesito colore, quam ipso facto incurrunt tam recepti, quam recipientes, quacunque licentia non obstante. Quid juris sit de tam receptis, subdit.

Martinus IV. (an. 1281.)

Viam ambitiosæ cupiditatis religiosi, potissime mendicantibus præcludere cupientes, ad alios ordines, præsertim monasticos (sicut tamen coloribus asserentibus obstugem melioris vitæ, aut ædioris observantiæ) tam sancti benedicti, quam Cisterciensis, Camaldulensis, Vallis umbrosæ, Canonicorum regularium sancti Augustini, vel aliorum monasticorum ordinum convolare nitentibus, licentiam a sede Apostolica seu Legatis aut Nuntiis ejusdem sedis ad transferendum se de mendicantium ordinibus ad alios ordines, præsertim ea ratione [ut verisimile est, prout facti evidentia docet] ut liberius degant, dignitatesque, & beneficia monastica consequi valeant, & ex certis aliis causis honestati non consonis obtinentibus. Ac volentes etiam conservationi ordinum mendicantium providere, auctoritate Apostolica ex certa scientia tenore præsentium declaramus, & etiam decernimus, statuentes, quod de cætero nullus religiosus ordinum mendicantium quorumcunque, cujuscunque gradus, status, conditionis, vel religionis existat, quantumcunque, & qualitercunque possit, & debeat virtute cujuscunque licentiæ, etiam indulti Apostolici seu Poenitentiarum nostri curam gerentis, vel alia quavis auctoritate hæcenus, etiam per literas Apostolicas facultatum quarumvis tam Legatorum, vel Nuntiorum sedis Apostolicæ, quam alia auctoritate, maxime de transferendis fratribus, aut aliquibus præsertim ordinum mendicantium professoribus in genere vel in specie ab ordinibus huiusmodi mendicantium, sub quacunque verborum forma appareant, admitti aut recipi per aliquos etiam superioris ordinis, seu monasterii, aut loci monastici, seu alias in Monachum vel in fratrem alicujus ex ordinibus Monasticis suprascriptis, vel aliis expressis (ordine Carthusiensium duntaxat excepto) sub poena excommunicationis, quam tam recipientes, quam recepti ipso facto incurrunt. Et quam exnunc prout extunc contra quemlibet transgressorem quomodolibet in præmissis, scientia, & auctoritate antefatis proferimus in his scriptis. Et a nemine, nisi duntaxat a Rom. Pontif. (præterquam

in mortis articulo) excommunicati huiusmodi possint absolutionis beneficium quomodolibet obtinere. Et nihilominus secus facta non teneant, & nullius existant efficaciam, vel momenti. Decernentes etiam, & volentes, quod si quis hæcenus virtute cujuscunque licentiæ, seu mandati huiusmodi fuisset receptus ad aliquem monasticum ordinem, & habitum consuetum gestari per Monachos talis ordinis suscepisset, sive professionem emisisset, sive non, sub dicta poena teneatur in monasterio, in quo receptus fuerit [etiam si beneficia Ecclesiastica seu rectorias Ecclesiarum quarumvis obtineat] stare in ejus totali ordinatione, & in huiusmodi ordine monastico Altissimo deservire. Si quis autem prætextu huiusmodi licentiæ, vel sine habitu vel cum habitu vagando incederet, monitione prævia teneatur, & debeat intra terminum XV. dieum a die monitionis huiusmodi computandorum, ad ejus religionem vel ordinem, unde cum licentia, vel sine licentia recesserit, remeare. Quod si efficere neglexerit, post ipsum terminum tanquam notorius apostata excommunicatus in omnibus, & per omnia debeat per quemlibet reputari, & ab omnibus tractari: etiam per invocationem auxilii brachii secularis, quoties fuerit opportunum. In futuris autem nullus ex professoribus alicujus ex ordinibus mendicantium huiusmodi in aliquem monasticum ordinem (Carthusiensium duntaxat excepto) possit aut debet per quemcunque recipi, vel admitti, virtute alicujus licentiæ vel indulti, abque sedis huiusmodi licentia speciali sub dictis poenis, & nihilominus secus facta non teneant ipso jure. Huiusmodi licentiis, & indultis, necnon constitutionibus Apostolicis, & mendicantium ordinum prædictorum, etiam si de illis specialis, & expressa, ac de verbo ad verbum in nostris literis mentio habita foret, & aliis contrariis non obstantibus quibuscunque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis, decreti, statuti, prohibitionis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Sebennis 4. Cal. Aug. Pont. nost. Anno 1.

CAP. II.

Religiosi sine sui superioris licentia ultra mare euntes sunt ipso facto excommunicari, nec ibi sunt ad prædicationem, vel divinorum celebrationem admittendi.

Joannes XXII. (an. 1324. Avenioni.)

AD nostrum nuper relatio fide digna perduxit auditum, quod nonnulli religionis gestantes habitum, sed a veritate religionis omnino vacui, & a modestia penitus alieni, ad partes quandoque transmarinas se transferant, in quibus pauci fideles respectu infidelium commorantur. Et ut illi decipere facilius simplicium animos ac ipsos, & alios in errores præcipitare, seu retinere valeant, sub ovilla veste, ac humilitatis habitu lupinum animum occultantes, per doctrinas suas reprobas, & erroneas, fidelium mentes, quantum in eis est, corrumpere satagunt: in ipsis partibus periculum nimium spargere non omittunt, necnon & os suum ponentes in cælum, lingua eorum falsidica transeunte super terram, S. Rom. Eccles. detrudere constitutionibus, & alia multa a fide devia in suis sermonibus, & secretis colloquutionibus evomere insanis ausibus non verentur: ex quibus Deus offenditur, periculosa suscitatur scandala, paratur simplicibus laqueus, ipsique talium præsumptores de hæresi vehementer arguunt se suspectos. Nos itaque tantis obviare periculis paternæ diligentiæ studiis cupientes, universis, & singulis religiosi, cujuscunque conditionis, religionis, ordinis vel status existant, de fratrum nostrorum consilio districtius auctoritate præsen-

a Vide Conc. Trid. Sess. 14. c. 7. de casuum reservatione.

tium inhibemus, ne ipsorum aliquis absque superioris ordinis sui licentia, sibi per ipsos literas patentes concessa, de cætero ad partes se transferat antedictas. Superioribus ipsis nihilominus injungentes, ne quibusvis sui ordinis fratribus (nisi duntaxat viris literatis, providis & expertis) huiusmodi licentiam impertiri præsumant. Nos enim quoscunque præsumentes contrarium quovis modo, excommunicationis subjacere sententiæ volumus ipso facto. A qua nullus ab alio, quam a Rom. Pont. possit (nisi duntaxat in mortis articulo) absolutionis beneficium obtinere. Cæterum universis Ecclesiæ Prælati in virtute sanctæ obedientiæ districtè præcipiendo, præsentium tenore mandamus, quatenus nullos religiosos ad partes se transferentes prædictas, nisi per patentes superioris sui ordinis literas, de licentia speciali se illuc transferendi sibi concessa, Prælati eisdem fecerint plenam fidem, in civitatibus suis, & diocesis ac locis, & terris aliis ad prædicationis officium, vel divinorum celebrationem admittant: sed ipsos potius velut apostatas capiant, seu capi faciant, eos carcerali custodia (donec de dicta licentia speciali modo prædicto sibi constiterit) detinendo. Et nihilominus si quos religiosos approbare, quæ sedes Apost. reprobavit, vel quæ alias sunt fidei obvia, in suis prædicationibus seu secretis colloquutionibus dogmatizare perferant: ut tales (quibuscunque cessantibus privilegiis) possint licite capere, & carcerali custodia, sicut suos possent subditos mancipare, licentiam impertimur. Et insuper tenore præsentium mandamus eisdem, ut de præmissis summarie, simpliciter & de plano, ac sine strepitu iudicii, & figura, per se, vel alium seu alios se solerter, & fideliter studeant informare: quosque de prædictis, seu eorum aliquo repererint reos esse, juxta statuta canonum in aliorum exemplum castigare poenis debitæ non postponant: non obstantibus exemptionibus, & aliis quibuscunque privilegiis, & literis Apostolicis eisdem Religiosis, vel eorum ordinibus ab eadem sede concessis, vel in posterum concedendis: etiam si de illis plena, & expressa mentio, ac de verbo ad verbum in præsentibus sit habenda. Quæ quantum ad prædicta, vel aliquod eorumdem eisdem in nullo volumus suffragari. Nulli ergo, &c. Datum Avenion. VI. Idus Maii, Pont. nost. Anno 9.

TITULUS IX.
DE RELIGIOSIS DOMIBUS.
CAP. UN.

Licet Beguinarum status sit propter multas rationes per Clementem V. reprobatus, permittitur tamen mulieribus filo dignis, quæ nec sunt culpabiles, nec suspectæ, sub habitu Beguinarum vivere, nec sunt tales per ordinarios molestandæ. Vide cap. 1. eod. tit. in Clement.

Joannes XXII. (an. 1325. Avenioni.)

Ratio recta non patitur, ut innocentes ad paria cum nocentibus judicentur. Sane felic. rec. Clemens Papa V. prædecess. nost. cum de mulieribus, quæ Beguinae vulgariter nuncupantur, nonnulla ei fuissent præcipue de Germaniæ partibus insinuatæ sinistra, & præsertim quod earum quædam de summa Trinitate, & divina essentia disputarent, & prædicarent, ac circa articulos fidei, & Ecclesiastica sacramenta opiniones catholicæ fidei contrarias introducerent, & multorum simplicium animas in diversos errores inducerent: ex his & aliis frequenter de illis auditis habens eas non indigna ratione suspectas, in illas, quæ statum huiusmodi noviter assumptum sectarentur ulterius, aut quæ illum de novo assumerent, excommunicationis sententiam promulgavit. Verum quia in multis mundi